

**Jana Laslavíková: Městské divadlo v Prešporku  
(1886–1899) v kontexte dobové divadelní praxe.  
Působení ředitelů Maxa Kmentta a Emanuela Raula,  
Ars Musica ve spolupráci s Katedrou muzikologie FiFUK  
a Ústavom divadelnej a filmovej vedy CVU SAV v Bratislave,  
Bratislava 2018, ISBN 978-80-971672-3-3.**

**Jiří Kopecký**

Autorka vyšla ze zkušeností, které načerpala při zpracování své disertační práce, předložená publikace je však velmi detailní a koncentrovanou sondou do dějin prešpurského divadelního života v ostře vymezeném období. Výzkumný terén, v němž se Jana Laslavíková pohybuje, je náročný z mnoha důvodů: 1) dnešní Bratislava byla multikulturním, a tedy multinárodnostním (multijazykovým) centrem, badatel musí umět zpracovat jak německé, tak maďarské prameny, jež po sobě zanechala doba, kdy Habsburkové vládli obrovskému území z nedaleké Vídně; 2) pramenná báze podává jen kusé informace a badatel musí neustále srovnávat své poznatky s obdobnými scénami, které tvořily hustou síť tzv. provinčních divadel Rakouska-Uherska, znalost širokého okruhu literatury je nezbytně nutnou podmínkou úspěšného výzkumu.

Jednoznačně se ukazuje, že uchopení dějin rakouských divadel 19. století skrze osobnosti ředitelů je funkční cestou. Ředitel – ne jinak tomu bylo v případě Maxe Kmentta a Emanuela Raula – vystupoval v roli divadelního podnikatele, sestavoval ansámbl, nabízel svému publiku atraktivní program, jednal se zástupci města o podmínkách nájmu, staral se o fundus (kostýmy, dekorace, knihovna), jistil uměleckou úroveň představení, vyhledával lákavější a výnosnější štace (jen na okraj zmiňme divadelní vazby 19. století mezi Olomoucí a Prešpurkem). Ačkoliv dnes naši pozornost strhávají kariéry výrazných pěvců či dirigentů, byl to právě divadelní ředitel, který určoval profesní dráhy svých zaměstnanců. A tito zaměstnanci mohli, pokud měli dostatek odvahy i talentu, cirkulovat v poměrně velké síti „Provinztheater“ od středomořského pobřeží po Halič. Působení divadelního ředitele tak představuje relativně stabilní bod v rozpohybovaném divadelním světě 19. století. Jana Laslavíková ve své práci pečlivě rekonstruuje dění v každé divadelní sezoně, svůj výklad prokládá překvapivě různorodým obrazovým materiálem (kostýmní návrhy, fotografie umělců, budovy, tabla). Výsledkem

je informačně spolehlivý (a čtivý!) text, který do jisté míry hendikepuje pouze elektronické vydání; osobně bych autorce přál, aby tak záslužnou práci mohla prezentovat v knižní podobě.

Úvodní kapitoly věnovala J. Laslavíková úvahám o společenském místě divadel v životě měšťana 19. století, o zpěvácích spolcích a kulturních nárocích aristokracie, o úloze divadelních architektů (Fellner a Helmer), o konceptu *Deutschungar* atd., čímž si připravila půdu k zasazení přešpurského divadelního života do adekvátního historického kontextu. Badatelka se spolehlivě orientuje v každodenním provozu rakouského provinčního divadla a zná podmínky divadelních smluv. Aby vynikly umělecké podmínky provozu a nezdídky vypjaté vztahy divadelního podnikatele vůči svým konkurentům či k městské divadelní komisi, je zevrubně popsáno složení celého divadelního souboru včetně garde-robierů a dalších, jsou naznačeny výpadky příjmů v podobě „*Normatage*“ či lóží rezervovaných šlechtě. Citlivě je vyhodnocován repertoár; Jana Laslavíková si je vědoma, jak spolu souvisí skladba repertoáru, složení publika, úroveň kritiky ve vztahu k podnikatelským záměrům divadelního ředitele, a ačkoliv sleduje tyto strukturální vazby, nezanedbává ani základní heuristickou práci a dohledává značně podrobné informace k jednotlivým umělcům (např. osudy Emila Berly).

Ačkoliv studie čítá 120 stran, je naplněna badatelsky příkladným spojením muzikologie a teatrologie. Představuje tak významný příspěvek k bádání, jež nedostatek primárních pramenů vyvažuje kvalitní literaturou, jež primární prameny vyhledává v nejrůznějších archivních fondech, jež promýšlí dynamický život divadla jako městské instituce v historické, sociální i umělecké rovině.